

Therefore, compliance with the law in the involvement of witnesses in the pre-trial investigation has always been, is and will be relevant.

It is in the absence of these gaps in the legislation that it is urgent to form the practice of applying the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine of Ukraine on the procedure for involving witnesses in criminal proceedings.

Keywords: *witness, accused, victim, suspect, investigator, prosecutor, close relatives.*

УДК 343.343.5

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-278-284

Роман КАТОРКІН©

доктор філософії в галузі права
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВІДМЕЖУВАННЯ УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЗОВУ НА СТРОКОВУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ, ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА ПРИЗОВОМ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ ВІД СУМІЖНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВопорушень

Стаття присвячена аналізу питання відмежування ухилення від призову на строкову військову службу, військової служби за призовом офіцерського складу від суміжних адміністративних правопорушень. Зазначається, що цей кримінальний проступок має свої унікальні особливості. Своєчасне виявлення цих ознак дозволить правильно кваліфікувати суспільно небезпечне діяння.

Доведено, що неявка особи за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік не є кримінальним проступком. Це діяння в більшості випадків підпадає під ознаки адміністративного правопорушення «Порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку».

Ключові слова: *адміністративне правопорушення, злочин, кримінальний проступок, призов, строкова військова служби, ухилинт.*

Постановка проблеми. Будь-яке суспільно небезпечне діяння, передбачене КК України як кримінально протиправне, має свої унікальні ознаки, що відмежовують його від інших видів протиправної поведінки. Водночас практика свідчить про наявність низки проблем під час кваліфікації діяння у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, вирішити які можна за допомогою наукового аналізу норм чинного законодавства України.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питанню кримінальної відповідальності за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу присвятили свою увагу ряд вітчизняних вчених, серед яких Ю. Александров, М. Бажанов, Ю. Баулін, В. Борисов, Д. Балобанова, Р. Вереша, О. Володавська, Н. Гуторова, О. Гритенко, В. Гришук, А. Джужа, О. Дудоров, В. Клименко, І. Копотун, М. Коржанський, В. Кузнецов, А. Ландина, М. Мельник, А. Митрофанов, І. Митрофанов, С. Петков, Є. Письменський, Є. Стрельцов, В. Тацій, П. Фріс, М. Хавронюк, В. Шаблистий, С. Школа, О. Ющик, Н. Ярмиш, А. Яценко та ін.

Проте потребує окремої уваги дослідження питання відмежування кримінального проступку, передбаченого ст. 335 КК України, від суміжних адміністративних правопорушень.

Метою статті є висвітлення особливостей кримінально-правової кваліфікації діяння у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, що допоможуть відмежувати його від суміжних адміністративних правопорушень.

© Р. Каторкін, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0115-8198>

katorkinroman@gmail.com

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день на практиці виникає чимало проблем, пов'язаних з розмежуванням кримінального проступку у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу від суміжних адміністративних правопорушень. На початку квітня 2021 р. нами на дисертаційному рівні були розглянуті найбільш типові проблеми, які виникали під час розмежування названого діяння від складів окремих кримінальних та адміністративних правопорушень.

23 квітня 2021 р. набрав чинності Закон України від 30.03.2021 р. № 1357-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку» [7], на підставі якого до законодавства України було внесено ряд змін та доповнень. Так, наприклад, з КУпАП було виключено ст.ст. 211¹-211⁶, а ст.ст. 210-211 викладені в новій редакції.

Згідно з пояснювальною запискою до проєкту названого вище законодавчого акта, внесення змін до чинного законодавства спрямовано на: реформування місцевих органів військового управління шляхом створення на базі районних (об'єднаних районних), міських (об'єднаних міських) військових комісаріатів, військових комісаріатів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя відповідних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки; удосконалення порядку здійснення військового обліку призовників, військовозобов'язаних, у тому числі запровадження військового обліку резервістів, визначення органів його ведення та їх повноважень; удосконалення з урахуванням вимог сьогодення засад адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення законодавства про оборону, військовий обов'язок і військову службу, мобілізаційну підготовку та мобілізацію тощо [4].

Враховуючи викладене, доречно проаналізувати питання розмежування ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу від окремих адміністративних правопорушень в контексті названих вище змін, що були внесені до КУпАП.

Нині на практиці виникають проблеми з юридичною оцінкою діяння у вигляді неявки особи за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік.

До набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку» таке діяння кваліфікувалось за ст. 211¹ КУпАП («Неявка на виклик у військовий комісаріат»). Відмінність даного діяння від ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу полягала не тільки в об'єкті, але і суб'єкті [10, с. 80], адже якщо у ст. 211¹ КУпАП ним виступали допризовники, то у ст. 335 КК України – призовники або військовозобов'язані з числа офіцерського складу [11, с. 66-67].

На сьогоднішній день неявка за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік не може розглядатись в якості адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 211¹ КУпАП, адже відтепер дана норма виключена зі змісту цього законодавчого акта.

Водночас, подібне діяння жодним чином не може бути кваліфіковано за ст. 335 КК України, адже у такому випадку відсутні такі обов'язкові ознаки складу кримінального проступку, як об'єкт та об'єктивна сторона (ухилення від одного з етапів призову – проходження медичного обліку або ж відправки до військової частини) [11, с. 67]. Крім того, відрізняються, як правило, і суб'єкти.

Враховуючи викладене постає питання щодо відповідальності за вказане діяння. Зрозуміло, що з огляду на його ступінь суспільної шкідливості, воно (діяння) має бути принаймні адміністративно караним.

Проаналізувавши положення КУпАП в редакції станом на 11.05.2022 р. може виникнути думка, що неявка за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік підпадає під ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 210¹ даного нормативно-правового акта, що передбачає адміністративну відповідальність за порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Утім, по-перше, неявку за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік більш доречно розглядати в

якості спеціального виду порушення військовозобов'язаними чи призвниками законодавства про військовий обов'язок і військову службу, а не законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію (хоча при цьому у ст. 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» також згадується обов'язок військовозобов'язаних чи резервістів з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України – за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, військовозобов'язані, резервісти Служби зовнішньої розвідки України – за викликом Служби зовнішньої розвідки України) для взяття на військовий облік [8]), а, по-друге, відповідно до Правил військового обліку призвників і військовозобов'язаних (далі – Правила), затверджених Постановою Кабміну від 07.12.2016 № 921 «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призвників і військовозобов'язаних призвники і військовозобов'язані повинні прибувати за викликом районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (органів СБУ) на збірні пункти, призвн дільниці у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках або розпорядженнях районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (органів СБУ)), для взяття на військовий облік та визначення призначення на воєнний час, оформлення військово-облікових документів, приписки, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на збори військовозобов'язаних [5].

З викладеного випливає, що неявка за викликом до призвнних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік є порушенням правил військового обліку, а відтак доречно притягати винних у вчиненні цього діяння до адміністративної відповідальності за ст. 210 КУпАП «Порушення призвниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку».

Водночас, відповідно до ч. 10 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» громадяни України, які приписані до призвнних дільниць або перебувають у запасі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України чи проходять службу у військовому резерві, зобов'язані: *прибувати за викликом районного (об'єданого районного), міського (районного у місті, об'єданого міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, відповідного підрозділу Служби зовнішньої розвідки України для оформлення військово-облікових документів (посвідчень про приписку до призвнних дільниць, військових квитків, тимчасових посвідчень військовозобов'язаних), приписки, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на збори військовозобов'язаних та резервістів; проходити медичний огляд та лікування в лікувально-профілактичних закладах згідно з рішеннями комісії з питань приписки, призвнної комісії або військово-лікарської комісії відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, закладів охорони здоров'я Служби безпеки України, а у Службі зовнішньої розвідки України – за рішенням керівників відповідних підрозділів або військово-лікарської комісії Служби зовнішньої розвідки України; проходити підготовку до військової служби, військову службу і виконувати військовий обов'язок у запасі; виконувати правила військового обліку, встановлені законодавством [6].*

Отже, законодавець розмежує обов'язок прибуття за викликом районного (об'єданого районного), міського (районного у місті, об'єданого міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки від обов'язку виконувати правила військового обліку.

Таким чином можна зробити припущення, що неявка за викликом до призвнних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік не може розглядатись як порушення призвниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку.

Зауважимо, що схожій позиції дотримуються і фахівці Головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради України, що відображено у другому абзаці п. 1 розділу «Щодо змін до КУпАП (п. 3 розділу I законопроекту)» висновку на проект Закону

України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку» [1].

Таким чином, з одного боку, неявка за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік – це пряме порушення Правил військового обліку, з іншого ж – законодавець розмежує ці обов'язки на законодавчому рівні.

Зрозуміло, що закон має вищу юридичну силу, ніж інші підзаконні акти, проте, враховуючи той факт, що обов'язок прибувати за викликом районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (органів СБУ) на збірні пункти, призовні дільниці у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках або розпорядженнях районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (органів СБУ)), для взяття на військовий облік та визначення призначення на воєнний час прямо передбачений Правилами [5], припускаємо, що законодавець у ч. 10 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» не відмежував його від правил військового обліку, а лише перелічив у даній нормі частину та ціле.

Відтак, ми схилиємось до думки, що неявка громадян України за викликом до призовних дільниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік – це пряме порушення Правил військового обліку.

При цьому варто зауважити, що у випадку неприбуття допризовників до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки для приписки, їх діяння не можуть бути кваліфіковані за ст. 210 КУпАП, адже суб'єктом цього адміністративного правопорушення виступають лише призовники, військовозобов'язані та резервісти.

Додамо, що на сьогоднішній день у судовій практиці зустрічаються численні випадки, коли особа визнається невинною у вчиненні даного адміністративного правопорушення, тому що не підпадає під ознаки суб'єкта (наприклад, подібна ситуація описана у рішенні Глибоцького районного суду Чернівецької області від 21 липня 2021 року по справі № 715/1556/21 [9]).

Зрозуміло, що таке діяння також є суспільно шкідливим, а відтак особа, яка його вчинила, має підлягати адміністративній відповідальності. Для цього пропонуємо викласти назву ст. 210¹ КУпАП та диспозицію ч. 1 даної норми у наступній редакції: «Порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу, оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Оскільки допризовники відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» зобов'язані особисто прибути до відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки в строк, зазначений у повістці, та подати необхідні документи, перелік яких установлюється Міністерством оборони України [6], порушення цього обов'язку підпадатиме під ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 210¹ КУпАП (у запропонованій нами редакції). При цьому, у випадку неявки призовників або військовозобов'язаних на виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язані, резервісти Служби безпеки України – за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України, військовозобов'язані, резервісти Служби зовнішньої розвідки України – за викликом Служби зовнішньої розвідки України) для взяття на військовий облік, їх дії кваліфікуватимуться (як і зараз) за ст. 210 КУпАП, адже дана норма у такому випадку виступатиме в якості спеціальної порівняно зі ст. 210¹ КУпАП (у запропонованій нами редакції).

Доволі проблемним є питання кваліфікації діяння призовника, який в категоричній формі відмовляється отримувати повістки і, тим самим, ухиляється від їх отримання. З цього приводу доцільним буде зазначити, що неотримання повісток військового комісаріату або їхнє ігнорування не є кримінально каранним діянням, оскільки ст. 335 КК України встановлює покарання лише за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, який включає проходження військовозобов'язаними призовної комісії та відправлення їх до військових частин в строки, зазначені у повістці військового комісара, без поважних причин [3].

Варто наголосити, що навіть у разі неотримання повістки особа зобов'язана у вказані в Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» терміни з'явитися до призовної дільниці. Умовно кажучи, повістка слугує «допоміжним

нагадуванням та застереженням» для призовника, а не є інструментом, за допомогою якого (точніше за відсутністю якого) можна ухилитися від призову. Кримінальний проступок у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (в даному випадку) починається не з моменту відмови отримувати повістку, а з моменту невиконання свого прямого обов'язку – прибути у зазначений час до вказаного у повістці місця.

У квітні 2021 р. на дисертаційному рівні ми зазначали, що службові особи органів реєстрації актів громадського стану за неподання військовим комісарам відомостей про зміну призовниками прізвища, імені, по батькові, про внесення до актів громадського стану змін про дату і місце їх народження несли адміністративну відповідальність за ч. 2 ст. 211⁶ КУпАП, керівники та інші відповідальні за військово-облікову роботу службові особи за несвочасне подання у військові комісаріати документів на жильців, які є призовниками для оформлення взяття на військовий облік – за ст. 211⁵ КУпАП, а за перешкоджання своєчасній явці призовників на збірні пункті чи призовні ділянки – за ст. 211⁴ КУпАП [2, с. 290].

На сьогоднішній день згадані норми виключені зі змісту КУпАП [12], утім якщо указані дії вчинено з метою сприяння призовникові в ухиленні від призову на строкову військову службу, зазначені особи повинні нести відповідальність за пособництво в ухиленні від призову на строкову військову службу (ст.ст. 27 і 335 КК) [2, с. 290].

Висновки. Отже, кримінальний проступок у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу має свої унікальні особливості. Свочасне виявлення цих ознак дозволить правильно кваліфікувати суспільно небезпечне діяння [13, с. 135].

Неявка особи за викликом до призовних діляниць з метою взяття громадян України чоловічої статі на військовий облік не може розглядатися в якості кримінального проступку, передбаченого ст. 335 КК України через відсутність відповідних об'єктивних ознак (а в багатьох випадках і суб'єкта). Це діяння, як правило, підпадає під ознаки адміністративного правопорушення «Порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку».

Встановлено, що відмова призовника від отримання повістки не є кримінальним проступком у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу.

Перспективним напрямком подальших досліджень є аналіз питання відмежування ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу від суміжних кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Висновок Головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради України Головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради України: Проект Закону України від 28.05.2020 № 3553. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68960&pf35401=530365>.
2. Кримінальне право (Особлива частина): підруч. / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т. 2. Луганськ : вид-во «Елтон – 2», 2012. 780 с.
3. Митрофанов І. І. Окремі аспекти реалізації кримінальної відповідальності за ухилення від призову на військову службу. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2015. № 2 (91). С. 187-193.
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку»: Проект Закону України від 28.05.2020 № 3553. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68960&pf35401=5280>.
5. Правила військового обліку призовників і військовозобов'язаних: постанова Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 921. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/921-2016-%D0%BF#n10>.
6. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку : Закон України від 30.03.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1357-20#n20>.
8. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>.
9. Рішення Глибочького районного суду Чернівецької області від 21.07.2021 по справі № 715/1556/21// ZakonOnline: юридичний портал. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/98444436>.

10. Шаблістий В. В. Законна професійна діяльність журналіста як «новий об'єкт кримінально-правової охорони». *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 2 (13). С. 78-85.
11. Katorkin, R. Відмежування ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу від суміжних злочинів та адміністративних правопорушень. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 5. Ч. 2. С. 66-70.
12. Nestertsova-Sobakar O., Prymachenko V., Liudvik V. et al. Approaches to the Regulation of Cryptocurrency and Business Ethics of ICO in the European Union. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Vol. 22 Issue 2S. URL: <https://www.abacademies.org/articles/legal-approaches-to-the-regulation-of-cryptocurrency-and-business-ethics-of-ico-in-the-european-union-8447.html>.
13. Tudorică A.-A. Modern aspects of crime prevention. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. № 1. Volume 1. P. 134-139.

Надійшла до редакції 10.06.2022

References

1. Vysnovok Holovnoho naukovo-ekspertnoho upravlinnya aparatu Verkhovnoyi Rady Ukrainy Holovnoho naukovo-ekspertnoho upravlinnya aparatu Verkhovnoyi Rady Ukrainy: Proyekt Zakonu Ukrainy vid 28.05.2020 № 3553 [Conclusion of the Chief Scientific Expert Department of the Verkhovna Rada of Ukraine Chief Scientific Expert Department of the Verkhovna Rada of Ukraine: Draft Law of Ukraine dated May 28, 2020 No. 3553]. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68960&pf35401=530365>. [in Ukr.].
2. Kryminal'ne pravo (Osoblyva chastyna) [Criminal law (Special part)] : pidruch. / za red. O. O. Dudorova, Ye. O. Pys'mens'koho. T. 2. Luhans'k : vyd-vo «Elton – 2», 2012. 780 p. [in Ukr.].
3. Mytrofanov, I. I. (2015) Okremi aspekty realizatsiyi kryminal'noyi vidpovidal'nosti za ukhlyennya vid pryzovu na viys'kovu sluzhbu [Certain aspects of implementing criminal liability for evasion of military service]. *Visnyk KrNU imeni Mykhayla Ostrohrads'koho*. № 2 (91), pp. 187-193. [in Ukr.].
4. Poyasnyval'na zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennya okremykh pytan' vykonannya viys'kovoho obov'yazku ta vedennya viys'kovoho obliku» [Explanatory note to the draft Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Improvement of Certain Issues of Military Duty and Military Recordkeeping»] : Proyekt Zakonu Ukrainy vid 28.05.2020 № 3553. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68960&pf35401=5280>. [in Ukr.].
5. Pravyta viys'kovoho obliku pryzovnykiv i viys'kovozobov'yazanykh [Rules for military registration of conscripts and conscripts] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.12.2016 № 921. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/921-2016-%D0%BF#n10>. [in Ukr.].
6. Pro viys'kovyy obov'yazok i viys'kovu sluzhbu [On military duty and military service] : Zakon Ukrainy vid 25.03.1992. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>. [in Ukr.].
7. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennya okremykh pytan' vykonannya viys'kovoho obov'yazku ta vedennya viys'kovoho obliku [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of certain issues of the performance of military duty and the maintenance of military records] : Zakon Ukrainy vid 30.03.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1357-20#n20>. [in Ukr.].
8. Pro mobilizatsiyu pidhotovku ta mobilizatsiyu [On mobilization training and mobilization] : Zakon Ukrainy vid 21.10.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>. [in Ukr.].
9. Rishennya Hlybots'koho rayonnoho sudu Chernivets'koyi oblasti vid 21.07.2021 po spravi № 715/1556/21// [Decision of the Hlybetskyi District Court of the Chernivtsi Region dated 07/21/2021 in case No. 715/1556/21] ZakonOnline: yurydychnyy portal. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/98444436>. [in Ukr.].
10. Shablystyy, V. V. (2016) Zakonna profesiyna diyal'nist' zhurnalista yak «novyy ob'yekt kryminal'no-pravovoyi okhorony» [Legal professional activity of a journalist as a «new object of criminal law protection»]. *Visnyk Kryminolohichnoyi asotsiatsiyi Ukrainy*. № 2 (13), pp. 78-85. [in Ukr.].
11. Katorkin, R. (2019) Vidmezhuвання ukhlyennya vid pryzovu na strokovu viys'kovu sluzhbu, viys'kovu sluzhbu za pryzovom osib ofiters'koho skladu vid sumizhnykh zlochyniv ta administratyvnykh pravoporushen' [Separation of evasion of conscription for military service, military service by conscription of officers from related crimes and administrative offenses]. *Visegrad Journal on Human Rights*. № 5. Part. 2, pp. 66-70. [in Ukr.].
12. Nestertsova-Sobakar, O., Prymachenko, V., Liudvik, V. et al. (2019) Approaches to the Regulation of Cryptocurrency and Business Ethics of ICO in the European Union. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Vol. 22 Issue 2S. URL : <https://www.abacademies.org/articles/legal-approaches-to-the-regulation-of-cryptocurrency-and-business-ethics-of-ico-in-the-european-union-8447.html>.
13. Tudorică, A.-A. (2021) Modern aspects of crime prevention. *Philosophy, Economics and Law Review*. № 1. Vol. 1, pp. 134-139.

ABSTRACT

Roman Katorkin. Distinction of evasion of conscription for military service, military service by conscription of officers from related administrative offenses. The article deals with analysis of the issue of delimiting of evasion from draft for term military service, military service on draft of officers from

related administrative offenses. The author has noted that this crime has its own unique features. Identifying these signs in a timely manner will allow to properly qualify a socially dangerous act.

It has been emphasized that today in practice there are a number of problems related to the correct qualification of the act in the form of evasion of conscription for military service, military service for conscripts. It has been proven that non-appearance of a man on conscription to conscription stations for the purpose of military registration of male citizens of Ukraine is not a criminal offense. This act in most cases falls under the sign of an administrative offense «Violation by conscripts, conscripts, reservists of the rules of military accounting».

It has been proven that in case of non-arrival of conscripts to the relevant district (city) territorial centers of staffing and social support for registration, their actions can not be qualified under Art. 210 of the Code of Administrative Offenses, because the actors of this administrative offense are only conscripts, conscripts and reservists. The author has proposed to amend the title of Art. 210-1 of the Code of Administrative Offenses and the disposition of Part 1 of this norm in the following wording: «Violation of the legislation on military duty and military service, defense, mobilization training and mobilization».

It has been found that the refusal of a conscript to receive a summons is not a criminal offense in the form of evasion of conscription for military service, military service on the conscription of officers.

Keywords: *administrative offense, crime, criminal offense, conscription, military service, evader.*

УДК 316.367.7

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-284-290

Наталія КОМИХ©

кандидат соціологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ГОМОФОБИЯ ЯК ПІДҐРУНТТЯ ДЛЯ ЗЛОЧИНОЇ ПОВЕДІНКИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розглянуто гомофобію як деструктивне соціальне явище в українському суспільстві. Гомофобія є формою дискримінації особистості за ознакою її сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, що порушує права людини та є неприпустимим у сучасному демократичному світі. Зокрема, приділяється увага факторам, що є підґрунтям для скоєння злочинної поведінки на ґрунті ненависті, зокрема: спадок криміналізації гомосексуальності за часів СРСР, дихотомізація гетеросексуального та гомосексуального, розділення та ієрархізація традиційно маскулітних та фемінних рис, соціальних ролей, стійкість гендерних стереотипів у ландшафті колоніальної, пострадянської культури. Методологічною межею дослідження є квір-теорія. Існування гомофобії авторка пояснює через поняття перформативності (автор Дж. Батлер).

Ключові слова: *гомофобія, гетеросексуальність, гомосексуальність, перформативність, сексуальність, квір-теорія, гендерні стереотипи, гендерна рівність, гендерна ідентичність.*

Постановка проблеми. Сучасні суспільства в своєму розвитку не позбуваються дискримінаційних проявів у процесі соціальної взаємодії, а окремі з них навіть посилюються. Гомофобія є саме такою формою приниження людини, яка в термінах кримінального судочинства позначається, як адресне насильство, поряд з релігійним, гендерним, расистським, трансфобним. А отже, проблема злочинності на ґрунті гомофобії є однією з тих, що потребує збільшення уваги з боку правоохоронних структур. У 2020 році моніторинговою мережею «Наш світ» було задокументовано 188 випадків дій на ґрунті гомофобії, дискримінації, порушень прав ЛГБТ в Україні [4, с. 34].

Проблематика нетрадиційної сексуальності та соціальних феноменів, що тією чи іншою мірою пов'язані з нею, видається особливо актуальною в контексті сучасних трансформацій суспільства. Одними із суттєво значущих різновидів таких змін є гендерні, на думку української дослідниці Е. Скиби [8]. Суспільство постмодерну, або суспільство, що перебуває в процесі перетворення та частково набуває постмодерних

© Н. Комих, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8585-320X>

komnata76.nk@gmail.com